

lesarabrev

Okkara skúlar alt ov vánaligir

Tað er stór armoð at hava misálit á egnum máli, móðurmálinum. Stórri armoð er at vilja innflyta í málið ta misháttu málspilluna, hin lágtýska forskeytan («prefix»), «be-», sum aldrin hevur verið, og aldrin verður føroyskur. Mær rennur í huga líknislið um skálkin, sum um náttina fór at sáða illgresi í akur góðsmans, av illskapi og øvund.

Nei, hesi, ið siga ella vilja hava týska «be-» forskeytan inn í málið, tey eru b-fólk (= 2. flokks), tað sigur seg sjálv.

Stórir meiriluti føroyinga ynskja og vil tala mergjað, ekta føroyskt, og ikki hálvdeytt hálv- ella gotudanskt.

Alt a-fólklið (= 1. flokks), vil lúka málspillurnar burtur úr talu og skrivt, og tað av røttum. Sjálv-sagt. Hvat tá?

Tíverri hava okkara dýru almennu loftmiðlar, vörpini, alt ov nógv av málspillum í sendingum sínum.

Bløðini, bæði tey alment góldnu, partapolitisku, og

tey óheftu eru frægari, men lítið.

At ræðast fyri at frábrigðini, «nuansurnar», «konnotationirnar», «assosieringarnar», fara fyri skýtið, um vit vraka málspillurnar, og tala ekta føroyskt, tó er púra burturvið. Vit eiga Fróðskaparsetrið og Málstovnin, ið røkja málið og gera føroysk orð fyri fremmand. Týrla fyri «helikoptara», bingja fyri «kontainara», kerra fyri «trailara», telda fyri «computara». Hetta eru fyra dømi um heppið orðasmíð. Orðini eru snøgg, stutt, skjóttsgøð, og tey eru ikki tikin burtur úr tómrúmi, «vakuumi», men evna til úr gomlum orðum. Av røttum vinna tey meira og meira fram.

Um fólk ikki fáa sagt meiningar sínar á góðum føroyskum, men nýðast at nýta málspillu/r, so er tað túsund ferðir betri at tey tuga, so mundi tað so lítið hava upp á seg kortini.

Jógvan við Ánna gjørdi eitt megnar arbeiði (ólent

hugs eg eisini) við sinari fyra binda orðabók. Alt er ikki eins væl heppað, men tað mesta í hesari orðabók er gul vert. Eitt slóðbrótaraarbeiði. Tey sum eiga hana, tey standa sjáldan fæst.

Málrokt er einki nýtt fyribrigði. Fyri einum 2000 árum síðani t.d., var tað ein rómverskur heimspekkingur, ið legði lesarum sínum tey ráð, at tá teir vildu rætta orð hjá tí, teir talaðu við, so skuldu teir ikki rætta beinleiðis, men heldur nýta tað rætta orðið í næsta sagda setningi sínum.

At tala/skriva málspillur er ringt fyri samleika og sál, og skapar hálv fólk, ið halda gjøgnum livið. Takkað sambandinum. Illa eru tey fyri, ið halda seg vera/eru noyðt at tala/skriva málspillur.

Málið er ikki (allur) samleikin, men næstan. Hvørt einasta málið heur síni einstøku, «unique», orð og hugtøk, ið vit gjarna kunnu læra, men ikki flyta rá «ókrítiskt» inn í okkara mál uttan viðari.

«Esperanto» er eitt um leið 100 ára gamalt, kynstrugt alheimsmál, ið er víða útbreitt. Tað er gjørt burtur úr øllum verandi heimsmálum, so øll eiga okkurt/onkur orð har, hetta segði ein esperantistur í Scansat. (Hvørji munnu tey føroysku orðini vera?)

Viðv. «for-», er tað ein góður gamal forskeyti í nógvum føroyskum orðum, t.d. fororð, fortorga, forvitisligur o.s.fr. Men ikki í øðrum orðum, t.d.: «forbedre», «forening», «fordrive», o.s.fr. Hetta vita og skilja tey flestu væl. Viðv. orðinum brúka, tað er vissuliga gott gamalt, føroyskt, og tað er nýta eisini, tey kunnu nýtast hvørt um anað. Nýta er nær skylt við njóta. Njóta skula dreingirnir grið í millum manna... Brestis kvæði. Esperanto skuldi avgjørt verið tvingað lærugrein frá 2. ella 3. flokki í øllum skúlum í øllum londum í allari veröldini. Tað hevði verið sera gagnligt fyri alt, men stjørnirnar og

breyðpolitikkarnir, hesi imperialistisku londini serliga, tey hava aldrin viljað vit av Esperanto. Staðin fyri hava tey stóru londini «imperialistiskt/sjavinistiskt»/kúgandi vilja havt síni egna mál, týskt, ítalskt, enskt, franskt, kinesiskt, japanskt, til at vera alheimsmál. Og har vil sjálvsagt onki fyri øðrum vikja. Úrslit: Tað er onki alheimsmál. Uttan hesi gjørdur málini, og Esperanto er væl útbreitt lutfalsliga. T.d. duga 100 milljónir kinverjar fullfíggað Esperanto. Í Føroyum er tað bannlýst í skúlnum, og tað er ov galið. Skúlin er forbeinaður og stirvin og gamaldags og dýrur.

Flestir skúlar og lærdir skúlar hykla áhuga fyri at framala skilgáðar/menniskjansligar («rationell/ar/altruistiskar») menniskjur.

Men í veruleikanum eru skúlarnir og lærdu skúlarnir, so sum skipaðir átrúnar (= «organiseraðar religi-óir»), og politiskir flokkar

og hugmyndaføðisligir bólkur ógvuliga fjandsom í móti veruliga búnum fólki. Leiðslurnar/kennararnir óttast fyri at verða vrakað saman við gamaldags, vilhallari («tendensiosari»), einsíðugari, einoygdari, óviðkomandi undirvisingini.

Lærugreinin søga er eisini bannlýst eini 20 ella 30 ár aftur í tíðina. Við vilja verður tann søgan duld fyri næmingunum, og er tað einans fyri at verja (breyð) politikkararnar og onnur. Hetta er tekningin um, at politikkararnir og allir hesir okursdýru skúlamyndugleikarnir hava nakað at dylja, teir hava ikki reint mjøl í posanum. Tað var heldur ikki av ongum, at so nógvir studentar í øllum heimslondum gjørdur so áhaldandi og dygganupp-reistur gjøgnum 50'ini og serliga 60'ini og 70'ini.

Málvinur

CIA myrði Palme. Facistiska falslæran. Rúsdrekkaalógin

Forseti Italia F. Cossiga mælir til gjølliga rannsókn, eftir eina sjónvarps-sendingum, sum bendi nógv á tað borðið, at CIA átti part av illverkum og morðinum á Palme í 1986. Í Italia hevur síðani fyrst í juli mánað, tá ítalska sjónvarpsstöðin Rás 1 gjørdi nakrar sendingar, verið mikið rok. Ein maður, ið hevði arbeitt hjá CIA áður, segði har, at henda fregnartænanastan hevði átt sín part av ymsum illverkum í Italia, gjøgnum 80-árin, og eisini Palme-morðinum í 1986.

Sendingarnar segdu, at CIA hevði samarbeitt við losjuna P-2.

Úr einari bók, sum kom út í fjor, verður endurgivið, at triggjar dagar fyri Palme-morðið hevði fyrrverandi talsmaður P-2, Licio Gelli, sent Georg Bush soljóðandi fjarrit: «Svenska træði verður høgt!» Les: «Palme verður myrður!» Ja, soleiðis arbeiðir tað facistiska snúktarapakkíð. Sum kunnugt hevur tað áður verið graml um, at CIA myrði Palme. Nú verður tað so váttat. Ein fyrrverandi CIA-njónsari skriv-

aði, at tá ein erligur borgari kannar bústaðin og navn í einum landi hjá CIA-njónsaranum har, og so kunngerð hesi, so mugu hesir CIA-njónsarnir flýggja umgangandi, sum snúltandi rottupakk, teir hava ikki reint mjøl í posanum. Í Chile myrði jú amerikanska fregnartænanastan CIA hin demokratisk valda forsetan Allende, og stuðlaði hóp-morðaranum Pinoché til valdið, og varð tá beinanvegin eitt ræðsluveldi innført í Chile. Júst tað sama ætlaði CIA at gera í so nógvum øðrum Látín-amerikonskum londum. Men av tí at navn og bústaðir hjá CIA vóru kunnagjörd í einum blaði, máttu njónsarnir skundisliga flýggja burtur. Tó hevði tað eydnast teimum at gera nógv morð, nógv illverk, aðrenn teir fóru.

Georg Bush hevur verið CIA-stjóri, og tá palme varð myrður, var hann hjálparmaður hjá táverandi forseta USA.

Í P-2-losjunini vóru nakrir av mætastu vinnulivsmennum og pengamennum í Italia, og politikkarar og heryvirmenn. Ein ting-

nevnd, sum rannsakaði virksemd hjá hesari losjuni, kom til ta niðurstøðu, at henda losja var «eitt brotsmannaríki í ríkinum.» Og varð losjan bannað, tað var ein stór gøla, stjørnin mátti fara frá.

Cossiga forseti Italia hevur mælt til at gera rannsóknir. Hetta mál hevur elvt til heitar umrøður. Sum kunnugt so var tað gjøgnum alt kalda stríðið, at CIA segði slagstyrki USSR at vera nógv størri, enn hon í veruleikanum var.

George Kennan, McCarthyistarnir, CIA, allir hava teir máláð Fanan upp á vegg, logið slagstyrki USSR heiltina stórri. Fyri at rættvisgera sína forbannaðu hernaðarhóttan g vápnafra- leiðslu, sína atombumbu, vætubumbu og koboltbumbu hópframleiðslu. Og fyri at fáa Johnny Yankee, hin meiniga amerikanska borgaran at góðtaka og gjalda tær ræðuliga stóru, fleiri 100 milliarda upphæddirnar til «verjuna», men pengarnir fara beint niður í lumman hjá tí professi- onella, kraddara mili-

ter/industriella komplexi- num, ella mafíuni, til vápnafra- leiðslu, stein- deydán kapital.

Tí betur er niðurskurður nú í vápnadubbgingini, tað er ein linn, ið veksur, takkað verið serliga friðar- rørslnum. Tað skal bara ikki vera proforma ella fik- tivt. Mjorkadalur, Sorn- fell, marinustøðin, Loran- støðin á Eiði, vit yvirtaka allar hesar støðirnar 100% til at eiga og reka. Manna- tær so við álitandi, dugna- ligum fólki, tað eiga vit nóg mikið av.

Løgverjuna mugu vit eisini yvirtaka 100%, seta ein góðan, dugnaligan, álitandi føroyskan fúta, ið syrgir fyri at t.d. rúsdrekkaalógin verður yvir- hildin. Um lögreglan ikki hevur til uppgávu at syrgja fyri at lógirnar vera yvirhildnar, so høvdu vit ikki brúk fyri lögreglu, hatta skilur eitt og hvørt smábarn. Tað er ein vandi í at lögverjan og fólk yvir- høvur tola, at lógir verða brotnar dag og dagliga, uttan viðari, tað undir- greivur aðrar lógir eisini, eitt rotíð súrepli spillir øll hini í kassanum eisini. Teir ólóglegu ólkubarnir nørast sum hundaland, nú

eisini bert við vinningi í eyga. Her gongur alt, visir tað seg. Smáfiskar- nir verða tiknir, meðan stórhávarnir, ið skræða

garvilt í seg, púra ólóg- liga, teir sveima leysir. Har má og skal annað skinn takast um bak.

E L

FM í frælsum ítrótti

Skráin fyri FM í frælsum ítrótti
11. august sær soleiðis út:

Kl. 14.00 Hamarkast	Menn
Kl. 14.00 100 m innleiðandi	Menn
Kl. 14.15 1.500 m finala	Menn
Kl. 14.30 400 m innleiðandi	Menn
Kl. 14.45 1.500 m finala	Kvinnur
Kl. 14.50 Tristøkk	Menn
Kl. 16.00 Kúluvarp	Menn og kvinnur
Kl. 16.30 100 m finala	Kvinnur
Kl. 16.45 100 m finala	Menn
Kl. 17.00 Hæddarlop	Menn
Kl. 17.00 10.000 m finala	Menn og kvinnur
Kl. 18.00 400 m finala	Kvinnur
Kl. 18.15 400 m finala	Menn
Kl. 18.30 4x100 m boðrenning	Kvinnur
Kl. 18.45 4x100 m boðrenning	Menn

Heiðursmerki verða latin til nr. 1, 2 og 3, og aftur hesa ferð er tað Føroya Sparikassi í Runavík, sum letur tey. Luttakarnir verða biðnir um at mæta minst hálvan tíma aðrenn og boða frá á skrivstov- uni í B68-húsinum.